

Pengenes verdi

Penger kan endre verdi. Hvordan skjer det?

AV VERA MICAELEN | PUBLISERT 28. AUG. 2017 | OPPDATERT 24. JAN. 2020

To hundre kroner sedler som ligger oppå hverandre

Hvor mange varer du får for en 200-lapp, kan endre seg over tid. Foto: Norges Bank

Tenk deg at du ønsker deg en sykkel. Den koster 2000 kroner, og det tar to år å spare. Endelig har du 2000 kroner, og lykkelig løper du til butikken med pengene, men hva har skjedd? Nå koster sykkelen plutselig 2200 kroner?! Det har vært prisvekst.

Men hvorfor har vi egentlig prisvekst? Hadde det ikke vært bedre å si at dette skal en sykkel koste, og ferdig med det? En grunn til at vi har prisvekst, er at det er vanlig at de som tjener penger, tjener litt mer hvert år. Noen ganger øker lønna litt, andre ganger mye. Det kommer an på hva de som diskuterer lønnsnivået, blir enige om.

Går rundt og rundt

Og når arbeidstakerne får mer lønn, så betyr det at arbeidsgiverne må betale mer. Det henter de inn igjen ved å sette opp prisene på varene. Og når varene koster mer, så vil arbeidstakerne ha mer penger, så da ber de om mer lønn. Og når de får mer lønn, så setter bedriftene opp prisene, og sånn går det rundt og rundt.

Penger mister verdi

Når prisene på varer stiger over tid, heter det inflasjon. Inflasjon gjør at pengene mister verdi. Når pengene får mindre verdi, øker prisene på varene. Litt inflasjon hvert år er vanlig, men hvis inflasjonen går ut av kontroll, så kan for eksempel brødet som kostet 10 kroner på mandag, koste 100 kr på tirsdag.

Norges Bank

Norge har sin egen bank, den heter Norges Bank. En av de viktigste oppgavene Norges Bank har, er å passe på at inflasjonen ikke går ut av kontroll. Hver måned følger Norges Bank med på at pengenes verdi ikke endrer seg for raskt, så at folk kan vite hva de får for pengene sine.

Noen land mener gull er sikrere enn penger. Foto: Shutterstock

Sikker som gull

Penger har verdi fordi Norges Bank sier at de har verdi. Egentlig er det jo bare litt papir og metall. Men så lenge samfunnet stoler på at pengene har verdi, så kan vi bruke dem. Noen land stoler ikke helt på verdien til pengene og kjøper gull for å sikre verdien. Det er en begrenset mengde gull i verden, og gullet beholder verdien sin selv om prisene på andre varer går opp og ned. USA eier mest gull i hele verden.

I 2004 solgte Norges Bank alt gullet sitt, de tok bare vare på noen få gullbarrer til utstilling. Det er fordi vi har bestemt oss å stole på at de norske pengene er like sikre som gull.

SAMFUNNSFAG ØKONOMI

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.